

Asia: Hillonevan tuulivoimaosayleiskaava

Saarijärven kaupunki
kirjaamo@saarijarvi.fi

Lausunto

1 Johdanto

Myrsky Energia Oy suunnittelee Saarijärven Hillonevan alueelle 24 voimalan tuulivoimahanketta. Hankealueen pinta-ala on n. 3 200 ha ja voimaloiden suunniteltu kokonaiskorkeus 300 m. Hankkeen sähkönsiirron osalta tarkastellaan kolmea vaihtoehtoa (9,1–23,7 km osittain olemassa olevan voimajohdon yhteyteen), jotka sijoittuvat myös joko Ähtäriin kaupungin, Multian ja/tai Karstulan kuntiin. Tämä lausunto on samansisältöinen kuin Luonnonvarakeskuksen hankkeen YVA-selostuksesta antama lausunto.

2 Lausunto

Pyydettyinä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnoissaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Selostuksessa tarkastellaan hankkeen vaikutuksia riistaeläinlajistoon melko suppeasti.

Hillonevan alueella ja sen ympäristössä on monimuotoinen hirvieläin-suurpetoyhteisö (hirvi-valkohäntäpeura-metsäkauris-metsäpeura-susi-ahma-karhu-ilves-yhteisö), jonka erikoisuus on harvalukuinen metsäpeura. Hillonevan alue ja sen ympäristö on osana Soini-Ähtäri-Karstulan esiintymän suppeaa levinneisyysaluetta, joka luetaan nykyisin jo kiinteäksi osaksi Suomenselän kantaa. Soini-Ähtäri-Karstulan paikallinen metsäpeurakanta oli pitkään suppea (20–30 yksilöä), mutta viimeisen vuosikymmenen aikana se on ollut hitaassa kasvussa levittäytyen erityisesti etelään ja kaakon suuntaan. Nykyisin alueen paikallinen osakanta on arviolta noin 100 metsäpeuran kokoinen. Ko. kasvualueen kokonaisuus on tunnistettavissa metsäpeuran vasanhoitojakson ennustekartasta (ks. <https://doi.org/10.23729/2a696617-76ba-461c-bb08-4f15bb84b185>) ja GPS-aineiston tiheyspinnasta (<https://opendata.luke.fi/dataset/doi-10-23729-507b9134-bde5-4212-8bf1-8759e44920b0>.) Tiheyspinta-aineistoa ollaan tällä hetkellä päivittämässä ajantasaiseksi.

Hankealueen ympäristössä on useita eri vaiheissa olevia tuulivoimahankkeita (25 hanketta, n. 30 km säteellä) mm. Soidinmäen (valmis), Konttisuon (valmis), jotka yhdessä muodostavat Aittosuo-Leppäsuo-Uitusharjun Natura-alueelle yhtenäisen häiriövyöhykkeen. Näistä Miilukankaan hankkeen suunnittelu keskeytettiin mm. metsäpeuraan liittyvistä syistä.

Soini-Ähtäri-Karstulan kantaa vahvistettiin MetsäpeuraLIFE-hankkeen aikana vuosina 2016–2023. Palautusistus suoritettiin Aittosuo - Leppäsuo – Uitusharjun Natura2000-alueelle, joka sijaitsee noin 10 km päässä Hillosuon hankealueesta.

Ko. Natura2000-alueen ympäristöstä on muotoutunut vakituinen metsäpeurojen elinalue, joka laajenee sopiville lisääntymisalueille mm. Hillonevan alueelle, joka on sopivaa lisääntymis- ja kasvualuetta myös elinympäristömallinnuksen perusteella. Lisäksi metsäpeurat käyttävät kesäisin Suomenselän alueella käytöstä poistettuja turvesoita, joita Hillonevan alueella on runsaasti (Luke: Julkaisematon 2026).

Hankealueen läheisyyteen sijoittuu mm. (3 km säteelle) Silmäsuo-Kimminginjoen (3 km), Tervaniemen (2,3 km) ja (alle 10 km säteelle) Maaherransuon, Aittosuo-Leppäsuu-Uitusharjun Natura-alueet. Metsäpeura on perusteena kolmelle ko. paikallispopulaation Natura2000-alueelle (Maaherransuo, Aittosuo - Leppäsuu – Uitusharju ja Matosuo) ja metsäpeuraa on ehdotettu lisättäväksi naturaperusteisiin kolmelle Natura2000-alueelle Lapua-Kyyjärvi välisen tien eteläpuolelle osin myös Soini-Ähtäri-Karstulan alueelle, joilla pyritään varmistamaan ekologiset yhteydet ja kannan lisääntyminen ko. alueella. Kaikki em. Natura-alueet ovat pienialaisia ja joiden tuntumassa asuvat peurat käyttävät myös ympäröiviä metsiä laajasti kuten jaossa olevat GPS-aineistot osoittavat. Hillonevan hankealue sijaitsee em. verkoston eteläpuolella, joka on samalla Suomenselän esiintymisalueen eteläosaa.

Luke huomauttaa, että hankkeessa tulee kiinnittää erityistä huomiota Natura-verkoston yhteyksien säilyttämiseen. Metsäpeuralle tärkeiden suo- ja metsävaltaisten Natura2000 -alueiden ja tuulivoiman väliin tulisi jättää n. 5 km suojavyöhyke (ks. Skarin ym. 2018 ja Tolvanen ym. 2023). Suo- ja metsävaltaisten Natura2000 alueiden sisälle tai läheisyyteen on vältettävä rakentamista teitä, sähkölinjoja tai muita infraa, koska ne heikentävät ko. alueen luontoarvoja erityisesti metsäpeuran näkökulmasta. Mitä enemmän alueella tai sen välittömässä läheisyydessä (5 km) säteellä on erilaisia lineaari- tai muita rakenteita, sitä enemmän luonnontilainen alue ja sen laatu metsäpeuran elinympäristönä heikkenee (esim. Wittmer ym. 2007, Whittington ym. 2011 ja anon. raportti 2022).

Hillonevan hankealue sijaitsee noin 8–10 km päässä lähimmistä metsäpeuralle tarkoitettusta Natura2000-alueista. Se voidaan lukea hankkeen eduksi ainakin suppeassa merkityksessä. Toisaalta, Luke myös näkee, ettei nykyinen Natura2000-verkosto ole riittävä ko. paikallispopulaation elinkyvyn varmistamiseksi. Hillonevan alue on tyypiltään turvemaiden, kankaiden ja pienvesien mosaiikkia, jossa on myös sopivaa elinympäristöä metsäpeuran lisääntymiselle. Sopivia kesälaidunalueita ovat ainakin Hilloneva, Mätässuo, Viitalamminsuu, Raateikkosuo ja Ampiaissuo lähimetsineen ja osin myös turvesoineen. Luke näkee alueen sopivuuden ja nykyisen lisääntyvän paikallispopulaation näkökulmasta alueen kasvualueeksi, joka voidaan rinnastaa Seitsemisen ja Lauhanvuoren kansallispuistojen viereisten metsien kasvualueiksi, joita on tuettu EU:n LIFE-rahoitusinstrumentin toimesta vuosina 2016–2023. Nykyinen Hillonevan hankealueen maankäyttösuunnitelma on siis ainakin osin ristiriidassa EU:n metsäpeuran elinkyvyn tukemistavoittein kanssa, kun merkittävä osa ko. paikallispopulaation kasvualueesta rakennetaan sähköntuotantoalueeksi.

Hillonevan hankealueen vaikutusta lisää myös se, että koko em. paikallispopulaation alueelle on suunnitteilla tai rakennettu jo ainakin yhdeksän tuulivoimahanketta ko. paikallispopulaation suppealle levinneisyysalueelle Lapua-Kyyjärvi tien eteläpuolelle.

Pohjoisempaan metsäpeuran levinneisyyden aivan ydinalueille on suunnitteilla ja rakennettu jo laajasti lukuisia tuulivoiman tuotantoalueita ja niihin liittyvää infraa sekä runkoverkkoa. Käytännössä iso osa metsäpeuralle tärkeistä lisääntymisalueista ja yli puolet Natura2000-alueiden pinta-alasta muuttuvat häiriöalueiksi Hillonevalta poronhoitoalueelle asti. Lisäksi nykyiset maankäyttösuunnitelmat vaarantavat Natura2000-verkoston ekologiset yhteydet, kun erityisesti tuulivoimaa rakennetaan myös Natura2000-alueiden väliin.

Luke näkee, ettei nykyisen laajamittaisen Suomenselän keskeisimpien metsäpeura-alueiden tuulivoiman suunnittelun ja rakentamisen volyyymi ole metsäpeuran näkökulmasta kestävä. Sama tilannearvio koskee myös Soini-Ähtäri-Karstulan paikallispopulaatiota. Koska Hillonevan alue ja sen ympäristöt ovat aikanaan syntyneet pienestä 1990-luvun palautusistutuksesta, valikoituneet metsäpeurojen toimesta ja nykyisin myös EU:n LIFE-rahoitusinstrumentin tukemana niiden elinympäristöiksi, niin em. alueen laajamittainen rakentaminen on paikallispopulaation näkökulmasta riski sille, ettei nykyinen Soini-Ähtäri-Karstulan alue ole riittävän laadukas elinympäristö ylläpitämään ko. paikallispopulaatiota samalla kuin huomioidaan meneillään oleva ilmastonmuutos, metsätalouden tarpeet, muut hankkeet, muu maankäyttö, hirvieläinyhteisön muutos ja suurpetokannan kasvu.

Luke suosittelee myös metsäpeuraan liittyvien riskien minimoimista maankäytön suunnittelussa joko välttämällä, vähentämällä tai kompensatiolla. Em. toimiin liittyvien hankekohtaisten suositusten laatiminen ei ole Luken tutkimuslaitosroolin mukainen, mutta Luke voi tukea tieto- ja tutkimustuotannolla em. toimia, jos niitä harkitaan toteutettavaksi.

Hankealueelta ja sen tuntumasta on myös kansalaishavaintoja useista eri huomionarvoisista lajeista (mm. susi, ahma, ilves, karhu, metsäpeura, maakotka). Näiden havaintojen perusteella hankealueelta ja sen läheisyydestä olisi syytä tarkistaa karhun talvehtimispesän mahdollisuus. Luke näkee, että karhu tulee myös huomioida sekä vaikutusten arvioinnissa että riittävässä suojaetäisyyksissä huolellisemmin.

Luke huomauttaa, että karhut pesivät yleensä vähintään 1–2 km etäisyydellä ihmisaktiviteeteistä (tiet, asutus, teollinen toiminta) (mm. Linnell ym. 2000). Tuulivoiman vaikutuksia mustakarhuun on tutkittu Pohjois-Amerikassa (Dupuis 2025, opinnäytetyö). Pitkäaikaisessa tutkimuksessa havaittiin, että välttämismuutos ulottui jopa n. 1,5 km päähän voimaloista. Tuulivoiman seurauksena karhut muuttivat myös käyttäytymistään, kun aiemmin ne liikkuivat hitaasti ja mutkitellen, tuulivoiman myötä sekä rakentamisen että käytön aikana ne kulkivat alueen läpi suoraviivaisemmin. Riippuen tilanteesta ja vuodenaikasta karhut yhä käyttivät tuulivoima-alueilla sijaitsevia revierin osia, mutta ne siirtyivät käyttämään enemmän etäämmällä sijaitsevia alueita.

Karhun osalta on hyvä huomioida vaikutusten arvioinnissa se, että lisääntymisajan lisäksi myös sen jälkeinen aika on keskeistä, sillä karhut tarvitsevat energiapitoista ravintoa ennen talvihorrosta ja kompromissit elinympäristön valinnassa saattavat vaikuttaa tähän tärkeään ravinnonhankintajaksoon.

Tätä käyttäytymisen muutosta, jossa lajit yhä käyttävät tuulivoima-alueita, mutta liikkuvat nopeammin niiden alueella, on havaittu muissakin ja eri eläinlajeihin liittyvissä tutkimuksissa.

Myös Luken WindLife-hankkeen alustavissa tuloksissa susista havaittiin, että sudet liikkuvat nopeammin, kun ihmisten tiheys reviirillä on suurempaa.

Lievennyskeinona esitetään huomiokeinojen käyttämistä (voimaloiden näkyvyys maalaamalla), hankkeen toteuttamista mahdollisimman suppealle alueelle ja ajoittamista lisääntymisajan ulkopuolelle. Tältä osin Luke huomauttaa, että vaikka rakentamistoimien sijoittuminen lisääntymisajan ulkopuolelle todennäköisesti hyödyttää lajeja, se koskettaa vain kyseistä ajanjaksoa. Mikäli useista hankkeista aiheutuu kumulatiivisia vaikutuksia rakentamisen ja sen jälkeisen toiminta-ajan myötä, vaikutukset voivat olla pitkäkestoisia ja kohdistua laajemmalle alueelle. Korvaavien elinympäristöjen puuttuessa tai ollessa heikompia lisääntymiselinympäristöjä, tämä rakennustoimien ajoittaminen on vain lyhytkestoinen lievennyskeino.

Hankealueen ympäristöön on suunnitteilla mittavasti hankkeita juuri sellaisten lajien ympäristöön, joille vähäisemmän ihmishäiriön ympäristöt ovat tärkeitä. Toimivia väistämömahdollisuuksia, ei välttämättä ole. Siten lievennyskeinojen esittäminen myös yhteisvaikutuksien välttämiseksi olisi erittäin tärkeää.

Lisäksi Luke tuo esiin sen, että lajiston tottumisellakin voi olla pitkällä tähtäimellä negatiivisia vaikutuksia, joita on syytä tarkastella. Kirjallisuutta sopeutumisen haasteista löytyy runsaasti. Sopeutuminen epäedulliseen ympäristöön voi johtaa ekologisiin ansoihin, jolloin jopa houkuttelevalta vaikuttava elinympäristö heikentääkin selviytymistä; lisääntyneeseen kuolleisuuteen esimerkiksi törmäysten kautta; elinympäristöjen laadun pitkäaikaiseen heikkenemiseen ja geneettisiin muutoksiin, mikäli tapahtuu eriytymistä populaatioiden sisällä tottuneiden ja häiriötä välttävien välillä. Tottuminen voi lisätä altistumista petojen, liikenteen tai ihmistoiminnan riskeille, ekosysteemitason muutoksia, kuten kilpailun tai peto–saalissuhteiden vääristymistä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke näkee, ettei nykyisen laajamittaisen tuulivoiman suunnittelun ja rakentamisen volyymi ole metsäpeuran näkökulmasta kestävä. Sama tilannearvio koskee myös Soini-Ähtäri-Karstulan paikallispopulaatiota. Luke näkee alueen sopivuuden ja nykyisen lisääntyvän paikallispopulaation näkökulmasta alueen kasvualueeksi, joka voidaan rinnastaa Seitsemisen ja Lauhanvuoren kansallispuistojen viereisten metsien kasvualueiksi, joita on tuettu EU:n LIFE-rahoitusinstrumentin toimesta vuosina 2016–2023. Nykyinen Hillonevan hankealueen maankäyttösuunnitelma on siis ainakin osin ristiriidassa EU:n metsäpeuran elinkyvyn tukemistavoittein kanssa, kun merkittävä osa ko. paikallispopulaation kasvualueesta rakennetaan sähköntuotantoalueeksi. Luke huomauttaa, että hankkeessa tulee kiinnittää erityistä huomiota Naturaverkoston yhteyksien säilyttämiseen. Hankealueelta ja sen tuntumasta on myös kansalaishavaintoja useista eri huomionarvoisista lajeista (mm. susi, ahma, ilves, karhu, metsäpeura, maakotka). Näiden havaintojen perusteella hankealueelta ja sen läheisyydestä olisi syytä tarkistaa karhun talvehtimispesän mahdollisuus. Luke näkee, että karhu tulee myös huomioida sekä vaikutusten arvioinnissa että riittävässä suojaetäisyyksissä huolellisemmin. Hankealueen ympäristöön on suunnitteilla mittavasti hankkeita juuri sellaisten lajien ympäristöön, joille vähäisemmän ihmishäiriön ympäristöt ovat tärkeitä.

Toimivia väistömahdollisuuksia, ei välttämättä ole. Siten lievennyskeinojen esittäminen myös yhteisvaikutuksien välttämiseksi olisi erittäin tärkeää.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 02.06.2026 klo 13:10:45.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen
Antti Paasivaara

Liitteet:

Tiedoksi: